విలాపాగ్నులు

(Burning Tears)

దేశానికి ముప్పు వాటిల్లింది. దేశం జైలు కెళ్ళింది. జూన్ నెల ఇరవైఆరో తారీఖు ఉదయం. విద్యార్థులను, మేధావులనూ, రాజకీయ నాయకులనూ, మూక ఉమ్మడిగా అరెస్టు చేస్తూన్న రోజులు. దేశభక్తులందరూ పాపిస్టులుగా పరిగణించబడిన అత్యవసర పరిస్థితి రోజులు.

ఆ రోజుల్లో.......

పౌర హక్కులు కావాలన్నవాళ్ళు - స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు కావాలన్నవాళ్ళు - ప్రజాస్వామ్యవాదులందరూ, దేశద్రోహులుగా, విద్రోహులుగా పరిగణించబడ్డారు. స్వార్థపరులు, అవకాశవాదులు, వందిమాగదులు రాజకీయ గూండాలు మాత్రమే దేశ భక్తులుగా గుర్తించబడ్డారు....

ఈ రోజుల్లో లాగానే,

దేశమంతా వారంట్లు, అరెస్టులు, రెయిడ్స్, లాకప్పులు, లాఠీ చార్జీలు, కాల్పులు, దేశంలోని పోలీసులు ముందు జాగ్రత్త కోసమై జాతి భద్రత కోసమై మనుషుల చుట్టూ తిరుగుతున్నారు. మనుషులు పోలీసు స్టేషన్ల చుట్టూ తిరుగుతున్నారు.

వన్‌టవున్ పోలీసు స్టేషన్.

ఉదయం ఎనిమిది దాటుతోంది.

తల నెరిసిన పల్లెటూరి పెద్దమనిషి స్టేషన్ ఆవరణలో అడుగుపెట్టాడు. నలిగిన ధోవతి. అర్ద చేతుల అంగీ, పాలిష్ లేని మోటు చెప్పులు, కళ్ళు కాంతి విహీనంగా వున్నాయి. స్టేషన్ ఆవరణలో జామ చెట్టు క్రింద నిలబడి భుజాన వున్న ఉత్తరీయంతో చెమట తుడుచుకోసాగాడు.

"నమస్కారమండీ వెంకటేశ్వర్ రావు గారు... ఏమిటీ ఈ వేళ ఇంత ఆలస్యమైంది.... ఎంతవరకు వచ్చింది మీ కొడుకు విడుదల..... ఏమైనా

గట్టి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారా"...... స్నానం ముగించుకొని జామ చెట్టుపై టవలు ఆరవేస్తున్న లెక్చరర్ రామరాజు పల్కరించసాగాడు....... అతనిని.

"పెయత్నమంటే... చేసే పద్ధతిలో చేస్తున్నాం గానీ కాలం కలిసిరావటం లేదు. ఈ ఇరవై రోజుల నుంచి లీడర్లను కొనేవాళ్ళ ఇళ్లసుట్టూ తిరిగిన. వాళ్ళతో దగ్గర సంబంధాలున్న బోకర్‌గాళ్ళందరికీ తాగబోయించిన చికెన్ బిర్యానీలు తినిపించిన,..... అయినా పని కాలేదు. బోకర్ గాళ్ళతో పని కాదని తెలుసుకొని ఈ ఆఫీసర్ల కారు డ్రైవర్లను కొట్టి చూసినా.... మీ దొరసానితో ఈ పని చేయించిపెడితే మీ కట్టముంచుకోనని బేరమాడి చూసిన. కానీ లాభం లేదు. ఇది మామూలు ముచ్చట కాదంట. ఢిల్లీకి పోయి వోంశాకతో మాట్లాడాలంటాండ్రు. ఢిల్లీకి పోవడమంటే మాటలా? ఎంతో కరుసుతో కూడిన పని.... అక్కడ అంతా అంగ్రేజి. ఇంగ్లీషు వచ్చిన లీడర్ని వెంటపెట్టుకుని ఢిల్లీకి పోవాలి నేను. ఇక అక్కడ నాకు, వాడికీ లాడ్జింగ్ కరుసు, హోటళ్లకరుసు, ఆఫీసుల చుట్టూ తిరగడానికి చిన్నకార్ల కిరాయి కరుసూ.... ఒక్కటేమిటి? దివాలాతియ్యడమే ననుకోండి. ఇక తిరపతి ఎంకన్న దగ్గరకు పోకుండానే సవరమవుతయ్యి పైసలు.... ఇక ఆ అప్పు తీరటానికి రెండు మూడెకరాలు అమ్ముకోవాల్సిందే... ఏం చెయ్యాలో పాలుబోవటం లేదు. ఇంతకీ నా కొడుకు... రాజన్న... ఎటుబోయిండు?.... అన్నాడు అతడు.

"మీ రాజేశ్వర్రావ్ ఇప్పుడే స్నానం చేసి లోపలికి పోయిండు.... ఇప్పుడే పంపిస్తానుండండి...." బ్యారక్‌లోకి నడిచాడు రామరాజు.

"జర్ర తొందరగ తోలియ్యండి," ఆయన అన్నాడు బ్యారక్ కేసి చూస్తూ,

రాజేశ్వర్రావ్ యం.బి.బి.యస్. ఫైనల్ ఇయర్ విద్యార్థి, విప్లవ కార్యక్రమాలతో సన్నిహిత సంబంధాలున్నాయనీ. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ఆవరణలో, వైద్య కళాశాల ఆవరణలో జరిగిన సంఘర్షణలో ప్రముఖ పాత్ర వహించాడన్న ఆరోపణపై మూడు వారాల క్రితం అరెస్టు చేయబడ్డాడు తన స్వగ్రామంలో.

సాధ్యమైనంత ఎక్కువగా ముఖానికి చిరునవ్వు పులుముకుంటూ, రాజేశ్వర్రావ్ 'బ్యారక్' దిగి తండ్రివైపు నడవసాగాడు.

తండ్రి ప్రతి చిరునవ్వు నవ్వలేదు. రెప్పవాల్చకుండా తన కొడుకుకేసి చూడసాగాడు.

సన్నగా ఎర్రగా ఉన్న తన కొడుకు ఈ మూడు వారాలలో మరింత నలిగిపోయాడు. ఎన్నో ఆశలు నిలుపుకొని, ఎన్నో కష్టాల కోర్చి చదివిస్తుంటే చివరి సంవత్సరంలో ఈ విధంగా పోలీసుల చేతుల్లో బడటం అతనిని బాగా కృంగదీసింది.

"బాపూ! నీకు ఇంత పొద్దుగాల్నే బస్సు ఎక్కడ దొరికింది. మబ్బులో, నాల్గింటికి లేస్తే తప్ప నీవు ఇంత త్వరగా ఇక్కడకు చేరలేవు. ఇంత త్వరగా వచ్చి నీవు ఇక్కడ చేయవలసిన పనేముంది?.... సాయంత్రం దాకా ఈ జామ చెట్టు క్రింద కూర్చొని, రాత్రికి మళ్ళీ ఇల్లు చేరటం మినహా నువ్వు చేసే పనేముందిక్కడ?.... ఇంటివద్ద కూర్చొని హాయిగా వ్యవసాయం చూసుకోక".... దిగులు గూడుకట్టుకొన్న తండ్రి కళ్ళల్లోకి చూస్తూ అతను అన్నాడు.

"నీకంతా పరాచికంగా వుందిరా రాజన్నా!... 'తతిమ్మా సదువుకొనే పిల్లగాళ్ళను రెండు రోజుల కిందటే ఇడిసిపెట్టి నా కొడుకు నెందుకుంచినట్లని'.... నీ తల్లి కడుపు చెరువయ్యేట్టు రేత్రి నుంచి ఒకటే ఏడుపు.... "ఇయ్యాల ఇడిపించుకొత్తా".... "ఇయ్యాల ఇడిపించుకొత్తా!"....ని దానితో బొంకలేక నేను నచ్చిపోతున్నా... మా కట్టాలు నీకు పరాచికాలయిపొయ్యె. ఒరేయ్.... రాజన్నా! సర్కార్ "కిలాఫ్" పనులు నువ్వు ఎందుకు చెయ్యాలి"?..... పోలీసుల చుట్టూ నేనెందుకు తిరగాలి"?...... ఆవేశపడిపోసాగాడు తండ్రి.

తల్లి వేదన తలచుకొని అతని కళ్ళు చెమర్చాయి. తండ్రి మనోవ్యధ తనకు అవగతమైంది.

తన మనసుపై ఈ నిర్బంధం ఏ రకమైన ప్రభావం చూపించలేదనీ, తాను మానసికంగా ఏ మాత్రమూ చలించలేదన్న అభిప్రాయం కల్గించటానికై తాను ఆ మాటలన్నాడు కానీ తండ్రికి మనఃకష్టం కల్గించటం తన ఉద్దేశం కాదు. ఇప్పుడిక తండ్రిని ఎలా సంతోషింపచెయ్యాలో తెలియక తికమక పడిపోసాగాడు.

రెండు నిముషాల మౌనం తరువాత తండ్రికి కొంత ఆవేశం తగ్గింది. పోలీసు కస్టడీలో ఉన్న కొడుకుని నోటికొచ్చినట్లు మాట్లాడటం తనకు సబబు కాదని అనుకోసాగాడు తండ్రి. కొడుకుతో మళ్ళీ మాటలు ఏ విధంగా కలపాలో తెలియక దిక్కులు చూడసాగాడు.

స్టేషన్ ముందు పెద్ద వేపచెట్టు. పండిన వేపాకు కప్పుపై రాలి పెంకులన్నీ అసహ్యంగా వున్నాయి. ఎదురుగ్గా వున్న వేపచెట్టు చుట్టూ అరుగు. రాత్రి డ్యూటీ దిగిన సెంట్రీ పోలీసులు ఎర్ర టోపీలు ప్రక్కన పెట్టుకొని "టీ" త్రాగుతున్నారు.

"రాజన్నా!... మనం కూడా ఛాయి తాగుదామారా?.... అని కొడుకుని ప్రశ్నించిన వెంకటేశ్వర్రావు అతని సమాధానం కొరకు ఎదురు చూడకుండా.... "హమారే గఫూర్ సాబ్".... అని చిరపరిచిత కంఠంతో పోలీస్ కానిస్టేబుల్‌ని పిలిచాడు. అరుగుమీదున్న కానిస్టేబుల్స్‌లో ఒకరు దిగి ఎంతో వినయవిధేయతతో పరుగులాంటి నడకతో వారిని సమీపించాడు.

"నమస్తే రావ్‌సాబ్ పిలిచిన్రా...?" అని ఉర్దూలో అడిగాడు.

"నమస్తే.... నమస్తే.... రాత్రి ఈ పోరగాళ్ళకు తిండి తిప్పలేమైనా అరుసుకున్నారా?"

"పైసలు లెవ్వనిచెప్పి అమీన్‌సాబ్ సింగిల్ భోజనాలే తెప్పించిండు.

"పిల్లగాళ్లకు తిండీ తిప్పులు లేకుండ ఎన్నాళ్ళుంచుకుంటా రంటయ్యా ఇక్కడ? "రామడుగు" టేషన్‌లో పదిహేను రోజులుంచుకుంటిరి. ఇక్కడకొచ్చి వారం రోజులు గడిసిపోయె. కన్న కడుపు తీపితో మేం మీ టేషన్ చుట్టూ తిరగలేక సత్తున్నాం.... "ఇయ్యాల ఇడిసిపెడతారు"... "ఇయ్యాల ఇడిసిపెడతారని" ఆశలో పడి ఇక్కడే పడిగాపులు కాత్తున్నాం, ఇగ్గో.... మీరు పోలీసోల్లు ముగ్గురు. పిల్లగాళ్లు ఇద్దరు 'సార్' ఒకడు... నాతో మొత్తం ఏడు. పొయ్యి ఏడు స్పెషల్ ఛాయిలు పట్టించుకురా...." అంటూ అయిదు రూపాయల నోటు చేతిలో పెట్టాడు.

తండ్రిలో ఇంతకు ముందున్న ఆవేశం తగ్గిపోయినందుకు అతను సంతోషించాడు.

"మరి బిడ్డా! ఇప్పుడు నీతో పాటు ఇంకా ఇద్దరినేనా?... ఇంకా రాజకీయ పార్టీల వాళ్ళ నెవరినైనా ఉంచిన్రా".....?

"అంతే.... ఇంకెవరూ లేరు. లెక్చరర్ సార్, నేను కాక జమ్మికుంట కాలేజీ సెక్రటరీ. ఇద్దరం స్టూడెంట్సుం... మొత్తం ముగ్గురమే"....

"మరి బిడ్డా... మిమ్మల్నే ఎందుకుంచినట్టు ?.... గదే నాకు మనసున బట్టటంలేదు. ఈ పోలీసోల్లకు రూపాయో, అర్దో ఇచ్చి జర్ర ఆ మతలబు తెలిసికోక పోతివిరా?....

"ఈ పోలీసోల్లకేం ఎరుకనే బాపూ!.... వాళ్ళు చిన్న ఉద్యోగస్తులు... మాకు కాపలా కాయటం మినహా వారి కేం తెలియదు. అంతా సి.ఐ.డి. వాళ్ళ ఇష్టం. యస్.పి. సాబ్ ఇష్టం.... వాళ్ళు ఎప్పుడు ఇడిసిపెట్టమంటే అప్పుడే ఇడిసిపెడతారు ఈ పోలీసులు".... సమాధానమిచ్చాడు.

"వుంచితే అందర్నీ వుంచాలిగానీ.... అందర్నీ ఇడిసిపెట్టి మిమ్ములను ముగ్గుర్నే వుంచుతున్నారంటే నాకు అనుమానంగా వుంది... నీయవ్వ.... ఈ వారం రోజుల నుంచి తిన్న తిండి ఏమవుతుందో ఏమో?... ఒకటే నీరసం - కాళ్ళు గుంజుడు.... మిమ్ములను ఏం చెయ్యదలుచుకున్నారో తెలుసుకుందామంటే అందరూ "మాకు తెలియదు..... మాకు తెలియదు"..... అని అంటారు. ఈ పోలీసోల్ల కత ఏందో, లచ్చనం ఏందో అడిగే మొగోడే లేకుండా పోయిండు ఈ రాజ్యంలో... అటు ఇంటికిపోతే నీ తల్లి ఘోష సూడలేకపోతున్నా! ఇటు సూడబోతే ఇదీ కథ...." అంటూ తనల్లోతాను మాట్లాడుకొంటున్నట్లు జామచెట్ల ఆకుల్లోకి చూస్తూ పలికాడు.

"టీ" కోసం వెళ్ళిన కానిస్టేబుల్ హటల్ పిల్లవానితో 'ఛాయి' లు పట్టించుకొచ్చాడు.

"మీ సార్‌ను గూడా పిలువు.... మన నల్గురం ఈడనే తాగుదాం" అంటూ తతిమ్మా ఇద్దరినీ పిలచే బాధ్యత కానిస్టేబుల్‌కు పురమాయించి మళ్ళీ మాట్లాడసాగాడు.

"ఇగ్గో.... ఆ సార్. రామరాజును సూత్తాంటే నాకు సంబరమనిపిస్తుంది. సీకూ సింతా లేకుండా సొంత ఇంటిలో లాగానే తానం

చేసి నిబ్బరంగా సదువుకొంటాడు. సకలం ముకలం పెట్టుకొని (బాచిపేట)....
సబ్బూ, గిబ్బూ, తువాలా, బట్టలూ, అన్నీ వచ్చినప్పుడే పట్టుకొచ్చుకొన్నాడా".....
ముఖమంతా చిరునవ్వుకాంతులతో నిండిపోయింది. మనిషిని ఏ అనుభూతి.
ఏ క్షణాన ఎలా పరవశించేస్తుందో ఊహించటం కష్టం.

"అవును బాపూ... మమ్ములందర్నీ విడిచిపెడ్తే విడిచిపెట్టవచ్చు. కానీ వారిని మాత్రం విడిచిపెట్టరు. ఈ సంగతి వారికి స్పష్టంగా తెలుసు. అందుకని బట్టలూ, పుస్తకాలూ, షేవింగ్ సెట్ అన్నీ సర్దుకొని తీసుకొని వచ్చారు. ప్రజా ఉద్యమాలలో పాల్గొనటమంటే సరదాకాదు. చిత్తశుద్ధి, గట్టి సంకల్పం ఉండాలి. ఈ ఉద్యమాలకు నాయకత్వం వహించేవాళ్ళు ఈ ఉద్యమాల పర్యవసానం ఏమిటని... మొదటే ఆలోచించుకొని రంగంలోకి దిగాలి?

"మరి లేకుంటే.... ఇది.... గోలికాయల ఆటనా!... ఇప్లవం అంటే మజాకా... పోలీసు దెబ్బలు, జైలుపాలు కావటం అన్నీ ఉంటాయి.

అంతలో ఆ లెక్చరర్‌ను, మరొక స్టూడెంట్‌నూ వెంటబెట్టుకొని వచ్చాడు కానిస్టేబుల్. వాళ్ళకు "టీ" గ్లాసులు నాలుగు అందించి మిగతావి పట్టించుకొని 'బ్యారక్' వైపు వెళ్ళాడు. ఆ గ్లాసులు అందుకున్న ఆ నలుగురూ మునిగాళ్ళపై ఎదురెదురుగా కూర్చున్నారు.... చలిమంట చుట్టూ కూర్చున్నట్టు.

"పోలీసులు విడిచిపెడితే మాకు ఇళ్ళకు రావటానికి దారి తెలియదని మీరు రోజూ ఇక్కడికి వస్తున్నారా? రావ్ సాబ్... రోజూ మీరిక్కడకు రావటం మాకూ పోలీసులకూ "ఛాయి"లు త్రాగించటం... ఏమిటిదంతా?.... పైనలన్నీ వృధా చేసి కొంటున్నారు." రామరాజు అన్నాడు.

"మిమ్ములను ఇడిసిపెట్టాలే గానీ.... ఈ పైసలొకలెక్కా జమా! పిచ్చ గుంట్ల పైసలు.... ఇడిసిపెట్టమను. ఇప్పుడంటే ఇప్పుడే, పెద్ద 'దావత్' (విందు) ఇచ్చి పారేస్తా!..... అన్నాడతను, రామరాజు భుజంపై చెయ్యి వేసి నిమురుతూ.

త్రాగిన ఖాళీ గ్లాసులన్నీ లెక్కించి హోటల్ పిల్లవాడ్ని పంపించి, రిస్టువాచీ చూసుకొన్నాడు కానిస్టేబుల్.

"సాబ్... పది గంటలవుతోంది. యస్.పి. సాబ్‌గానీ, సి.ఐ.డి. సర్కిల్ సాబ్‌గానీ రావచ్చు. మీరు వెళ్ళండి... వాళ్ళు వచ్చిపోయినాంక, మళ్ళీ వద్దురుగానీ"... బ్రతిమాలుతూన్న చూపులతో అర్థించాడు.

"రాజన్నా! మీరు లోపలికి పోండ్రి... ఎప్పుడు ఇడిసిపెట్టాలని రాసుందో మీ నొసట. మనం మాట్లాడుకొని చేసేదేముంది?... పాపం పోలీసోల్లకు మాట తెప్పించటం మినహా... నేను బస్సు స్టాండ్ ముఖాన బోయి అటటు తిరిగిసూత్తా. యస్.పి. సాబ్‌తో మాట్లాడే లీడర్‌గాడెవడైనా దొరుకుతాడేమో. ఈ ఖాదీ గుడ్డల కొడుకులు ఇయ్యాలా రేపు ఎవరూ కనబడటం లేదు.... పట్నంలో మీటింగులు నడుస్తున్నాయంట"....

స్వగతంగా మాట్లాడుకొంటూ ఉత్తరీయం విదిలించుకొని భుజంపై వేసికొని నిరాశగా కాళ్ళీడ్చుకుంటూ వెళ్ళిపొయ్యాడు.

రాజేశ్వర్రావ్ మెల్లగా, నిరాశగా అడుగులు వేస్తూ స్టేషన్ గేటు దాటుతున్న తండ్రిని పరిశీలనగా చూశాడు. ఈ మూడు వారాలుగా ఎంతో బక్కచిక్కి ముందుకు వంగబడిపొయ్యాడని పించింది. వీధి మలుపు తిరిగేవరకూ తండ్రిని పరిశీలనగా చూసి 'బ్యారక్'లోకి వెళ్ళిపొయ్యాడు.

నిర్బంధంలో వున్న విద్యార్థుల కాపలా నిమిత్తమై, ప్రత్యేకంగా నియమించబడ్డ రిజర్వ్ పోలీసు దళంలో ఒక 'బ్యాచ్' డ్యూటీ దిగిపోయింది. తుపాకులు చేతులు మారాయి. తుపాకులు అందించి డ్యూటీ దిగిన చేతులు బూట్లు విప్పుకొంటున్నాయి. విడిచిన యూనిఫారాలను చెక్కపెట్టెల్లో సర్దుకొంటున్నారు. ముందుగానే సర్దుకొన్న వాళ్ళు బనియన్లతో లెక్చరర్ రామరాజు ఎదురుగ్గా కూర్చున్నారు.... ట్యూషన్ చెప్పించుకుంటూన్న విద్యార్థులా.

రామరాజు వాళ్ళ మనసులకు హత్తుకు పొయ్యేలా మాట్లాడుతున్నాడు.

ఉత్తరప్రదేశ్‌లో పోలీసు కానిస్టేబుల్స్ యూనియన్ ఉందని, అటువంటి యూనియన్ ఏ.పి., పోలీసులకు లేకపోవటం విచారకరమనీ వివరిస్తున్నాడు. అక్కడ పోలీసులు తమ కోర్కెల సాధనకు సమ్మెచేస్తే, కొందరిని ఉద్యోగాల నుంచి తీసివేశారనీ, పోలీసులు సమ్మెచేస్తే ప్రభుత్వం సైన్యాన్ని పిలిపించి కాల్పులు జరిపించిందనీ.... ఇంకా ఎన్నో వివరాలు చెబుతున్నాడు.

కళ్ళప్పగించి చూస్తున్నవాళ్ళు శ్రద్ధగా తలలూపుతున్నారు.

......

పన్నెండున్నరయింది...

"గుడు-గుడు-గుడు"... డిసీల్ ఆయిల్ ఇంజన్ రోద. తెల్లరంగు జీపు స్టేషన్ ఆవరణలోకి రాసాగింది. అందరికీ చిరపరిచితమైన రంగు. చిరపరిచితమైన సవ్వడి. కూర్చున్న పోలీసులు యాంత్రికంగా లేచినిలబడి 'ఫ్రీజ్' అయిపొయ్యారు.

'పోలీస్ శాఖ వాహనం'. 'ప్రభుత్వ వాహనం'. హుందాగా గర్జించి మౌనం పాటించింది. చక్కగా ఇస్త్రీ చేయబడి సున్నితంగా నాజుగ్గా ఉన్న టెరికాటన్ కాకీ యూనిఫామ్ ఫ్రంట్‌సీటునుంచి టక్కున దూకింది. దాని వెనుక మరొక స్థూలకాయం. చంకలో ఆఫీసుఫైలు. ఆ ఫైలులో నిర్బంధితుల జీవితాల వివరాలు.

నిలబడిన సెంట్రీ పోలీసుల్లో యాక్షన్.

'టక్' మన్న బూట్ల శబ్దంతో దిగిన అధికార్లకు శాల్యూట్.

దిగిన ఆఫీసర్లు, "రూమ్"కు నడిచారు. స్టేషన్‌లో నిశ్శబ్దత - గుసగుసలు. సౌంజ్ఞలపై పనులు జరుగుతున్నాయి.

"యస్.పి. సాబ్"

"సి.ఐ.డి. సర్కిల్ సాబ్".... పోలీసులు చెవులు కొరుక్కోసాగారు.

పది నిమిషాలు గడిచాయి. సబ్‌ఇన్స్‌పెక్టర్ రూమ్‌నుంచి అద్దంలా మెరుస్తూన్న బూట్ల బయటికొచ్చాయి. హుందాగా నడిచి జీపు ఎక్కాయి. మళ్ళీ చెవులు పగిలే ఇంజను రొద.... మళ్ళీ గుడు, గుడు, గుడు.... వాహనం వెనక్కి తిరిగింది.

కదిలిపోతూన్న జీప్ సబ్‌ఇన్స్‌పెక్టర్ శాల్యూట్ కొట్టాడు.

అంతా అయోమయం, స్తబ్ధత - పది నిమిషాలు గడిచిపొయ్యాయి.

"మూడు సింగిల్ భోజనాలు - అర్జెంట్,... ఉరుకు" - హెడ్ కానిస్టేబుల్ కేక. ఆ ఉత్తర్వును శిరసావహించిన కానిస్టేబుల్ సైకిల్‌పై పరుగు. భోజనాలు వచ్చాయి. పరిచిన విస్తళ్ళముందు కూర్చోమని ఆ ముగ్గురు అభాగ్యులకి ఆదేశం. వడ్డించిన విస్తళ్ళను కెలుకుతున్నాయి వాళ్ళ చేతివేళ్ళు.

వ్యాకోచం చెందిన వాళ్ళ మనస్సులలో నర్తిస్తున్నాయి భయాందోళనలు. జర్మన్ సిల్వర్ గ్లాసులు పైకెత్తి "గడ, గడ" గొంతులో నీళ్ళు పోసికొని గుటకలు వేశారు. ప్రశాంతమైన, సువిశాలమైన సముద్రంలో ఆఖరి గుటకలు వేస్తూన్న చిన్న చిన్న పడవలా వుందా శబ్దం.

సిరారంగు పోలీసు వాహనం, లోనికి దూసుకొచ్చి ఆగింది.

ముందు సీట్లతో సంబంధం లేకుండా చుట్టూ ఇనుపజల్లెడ. వెనుకవైపు రెండు తులుపులు. డ్రయివర్ ప్రక్కనున్న ఫ్రంట్ సీటులో సి.ఐ.డి. సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టర్. ఆయన మోకాళ్ళపై ఆఫీసు ఫైలు. ఫైలులో కాగితాలు. కాగితాలలో బంధించబడిన బతుకులు... గాలికి రెపరెపలాడుతున్నాయి.

"తొందరగా తిని తెమలమను," సర్కిల్ గారు మెడ బయటికి నిక్కించి విసుక్కున్నాడు. తన బంగారు రంగు కళ్ళద్దాలు నాజూగ్గా సరిచేసికొంటూ.

తిని చేతూలూ, మూతులు తుడుసుకోక ముందే, వ్యాన్ ఎక్కమని ఆజ్ఞ.

"ఎందుకు?"

"ఎక్కడికీ?"..... ఆతురత నిండిన విద్యార్థుల కంఠాలు ప్రశ్నిస్తున్నాయి.

"మాకు మాత్రం ఏం తెలుసు?"...

"మాకెందుకు చెబుతారు?"..... సిన్సియారిటీ నిండిన రక్షకభటుల సమాధానాలు.

వెనక తులపులు భళ్ళున తెరుచుకున్నాయి.

లెక్చరర్ ముందు, తరువాత ఇద్దరు స్టూడెంట్స్ మూలకు ఒరిగారు. తరువాత వాళ్ళకు నాల్గురెట్లు – భద్రతా సిబ్బంది. సిబ్బంది పటా టోపాలు. బూట్లు, లాటీలు, బంధూక్‌లు, చిప్పటోపీలు, గొంగళ్ళ పక్క గుడ్డలు. తుపాకుల మడమలు క్రింద ఆన్చి బారెల్స్‌పై భాగాలు గాలిలో నిలిపిన సాయుధ బలగం – వాహనం నిండా సర్దుకొంది.

"వ్యాన్" కదలడానికి సిద్ధంగా వుంది. రాజేశ్వర్రావు గుండె వేగంగా కొట్టుకోసాగింది. తన తండ్రి ఇంకా రాలేదు. ఈ ఆకస్మిక పరిణామం ఆయనకు తెలియదు. ఆయన ఎటువెళ్ళాడోఏమో?... తన తండ్రి తిరిగివచ్చి తనకోసమై

ఎంత పరితపిస్తాడో, తన ఆచూకీ కోసం ఎంత ఆరాటపడతాడో ఊహించుకొని అతని శరీరం చల్లబడిపోసాగింది.

సహాయపడే మంచి పోలీసు కొరకు అతని కళ్ళు వెతకసాగాయి.

పోలీసులు తనకేసి ఎవరూ చూడడం లేదు. తమ ముగ్గుర్నీ పట్టించుకోటంలేదు. అధికారులపట్ల అలవర్చుకొన్న విధేయతతో కూడిన భయంతో వాళ్ళ కళ్ళు కాంతి విహీనంగా ఉన్నాయి. కారు చీకటిలో తిరుగుతున్నట్లు, విధేయులైన రక్షకభటులు పట్టపగలే తచ్చాడుతున్నారు.

"తన తండ్రికి ఎవరు చెప్పాలి? తనను తీసికెళ్ళిన వార్త" ఆందోళన పడసాగాడు.

అమాయకుడైన తన తండ్రి... రోజూ ఉదయం ఏడు గంటలకల్లా పోలీసుల కన్న ముందు హాజరవటం - అందరికీ టిఫిన్లు, ఛాయిలు తెప్పించటం - తన విడుదలను గూర్చి పోలీసులను ప్రశ్నలడగటం - స్నేహితులందరినీ సహాయం చెయ్యమని బ్రతిమలాడటం - కనపడిన ప్రతి వాడితోనూ తన బాధను చెప్పు కోవటం - డబ్బు మంచినీళ్ళప్రాయంగా ఖర్చుపెట్టడం లాంటి అన్ని దృశ్యాలూ అతని కళ్ళముందు పరిభ్రమించసాగాయి.

తన తండ్రి వచ్చేవరకూ "వ్యాన్" ఆపమని బ్రతిమాలుకొందా మనుకొన్నాడు. కానీ ఎంతసేపని ఆపగలరు?

"అయిదు నిముషాలా?... పది నిముషాలా?... అర్ధగంటా? అరెరే.... ఉండీ, ఇండీ ఇప్పుడేపొయ్యాడు" అని తల్లడిల్లిపోసాగింది మనస్సు.

వెనుక 'డోర్స్'కు తాళాలు పడిపొయ్యాయి. తాళాలు ఫ్రంట్ సీటులో ఉన్న సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టర్ జేబులోకి వెళ్ళిపొయ్యాయి. వ్యాన్ కదిలింది.

వ్యాన్ కదిలే చివరి క్షణంలోనైనా తండ్రి కనిపిస్తాడేమోనని ఆశగా, పరీక్షగా, అన్వేషణతో చూశాడు. కానీ ఫలితం శూన్యం.

మేఘంలా లేచింది ఎర్రదుమ్ము.

దుమ్ము వెనుక మనుషులు - అస్పష్టంగా, లీలగా, వికృత రూపాలతో ఒక్కక్షణంలోనే దూరమైపోసాగారు. సందులూ... గొందులూ... దాటి "కమాన్"

వద్ద మలుపు తిరిగిన పోలీసు రథం జాతీయ రహదారిపై కొచ్చి వేగాన్ని పుంజుకొంది.

రెండుగంటలు.

తండ్రి తిరిగి వచ్చాడు. విద్యార్థుల కోలాహలం, వాళ్ళకు కావలాకాస్తున్న రిజర్వు దళాల హడావుడీ లేదు. పోలీస్ స్టేషన్ బోసి కొడుతోంది. చడీ చప్పుడూ లేని ఆ వాతావరణాన్ని అల్లంత దూరాన్నే పసిగట్టి. పెద్ద పెద్ద అంగలతో బ్యారక్ కేసి నడిచాడు. బ్యారక్ అంతా నిర్మానుష్యంగా నిరాశాజనకంగా ఉంది. లోపల గోడచుట్టూ పోలీసులు యూనిఫారాలు దాచుకొనే చెక్కపెట్టెలున్నాయి - శవపేటికల్లా. విద్యార్థులు గోడవారకు పెట్టుకొన్న ఎయిర్ 'బ్యాగ్స్'. తదితర సామానులు లేవు. గోడమేకులకు తగిలించిన గోధుమరంగు పొడుగులాగు, లెక్చరర్ లాల్చీలు లేవు.

ఆయన గుండెలు వేగంగా కొట్టుకోసాగాయి. మూతి ప్రక్కనుండి జివ్వుమంటూన్న నరాల ఉద్రిక్తత చెవుల్లోకి దూసుకుపోయింది. ఆ షాక్ నుంచి తేరుకోటానికి రెండు నిమిషాలు పట్టింది. గుండె చేతితో పట్టుకొని నొప్పి తగ్గేవరకూ కిటికీలో కూర్చుని మళ్ళీ పరికించి చూశాడు.

విద్యార్థులే కాదు.... నల్లకంబళ్ళతో చుట్టబడిన పోలీసుల పక్క చుట్టలు కూడా లేవు. 'లాకప్ రూమ్'కేసి చూశాడు. అందులో నేరస్థులు పొడినేలపై పడుకొని మునగడ తీసుకొని నిద్రపోతున్నారు. ఇన్స్పెక్టర్ గదిలో కుర్చీ ఖాళీగా ఉంది.

వరండాలో సెంట్రీ నిలబడి ఉన్నాడు. కంచు విగ్రహంలా.

"ఈళ్లను.... ఈ కాలేజీ పిల్లగాళ్ళను ఎటు తీసుకొని పొయ్యిన్రు?" అడిగాడు బ్యారక్ వేపు వేలు చూపుతూ.

"నాకేం ఎరిక? నేనిప్పుడే డ్యూటీలో కెక్కినా, పొద్దుగాల సెంట్రీ డ్యూటీ చేసిన వాళ్ళ కెరుక... గటుపోయి అమీన్ సాబ్‌ను కనుక్కోండి... ఆయన కూడా ఇప్పుడే పోయిండు".... క్వార్టర్స్‌వైపు వేలుచూపించాడు.

ఇన్స్పెక్టర్ ఇంటివద్దకెళ్ళి అడగటానికి కొద్దిసేపు తటపటాయించాడు. "ఇక్కడి కెందుకొచ్చావని కసురుకుంటాడేమోనని కొద్దిగా భయపడ్డాడు. 'తిడితే తిట్టాడులె'మ్మని మళ్ళీ గుండె నిబ్బరం చేసుకొని క్వార్టర్స్ వైపు కాలు కదిపాడు.

తలుపులు వేసి ఉన్నాయి. తలుపు తట్టకుండా "అమీన్ సాబ్' అమీన్‌సాబ్" అంటూ పిలిచాడు. "ఎవరూ... దొర తిని ఇప్పుడే పన్నడు... లేపొద్దని చెప్పిండు". తలుపులు ఓరగా తెరిచి అతని భార్య చెప్పింది.

కొత్తగా కాపురానికొచ్చిన ఆమె కళ్ళలో తెలివితేటలు కొట్టొచ్చినట్లు కనిపిస్తున్నాయి. ఆమె కట్టు బొట్టూ పెద్ద చదువు చదివిన లక్షణాలు స్ఫురిస్తున్నాయి. చదువూ సంస్కారమూ మూర్తీభవించిన ఆమెను చూడగానే ఆ వృద్ధుడు అనాలోచితంగా చేతులెత్తి "నమస్తే" అన్నాడు.

ఆమె ప్రతి నమస్కారం చేసి..... "చెప్పండి". ...... అంది.

"ఇక్కడ ఇన్నాళ్ళు ఉంచిన కాలేజి పిల్లగాళ్లను వాళ్లతో ఉన్న 'సార్'ను ఎటు తోలించినారో అడిగిరాండ్రి. అదే ముచ్చట అడిగి పోదామని వచ్చినా"...... అన్నాడు. సంజాయిషీ చెబుతున్న ధోరణిలో.

"ఎండలో నిలబడిపోతిరి... ఇటు రాండ్రి లోపలికి" అంటూ లోనికి ఆహ్వానించి తను లోపలిగదుల్లోకి వెళ్ళింది.

"హైద్రాబాద్ తీసుకొని పోయిన్రంటా.... పోలీసు వ్యానులో ఇంతకుముందే" మళ్ళీ వచ్చి చెప్పింది.

"అయిదరాబాద్ అంటే, ఎక్కడంట? ఫలానా టాణా అని సెబితే నేను పోయి తెలిసాకోగలను... అంత పెద్ద బస్తీలో ఎన్ని టాణాలని వెదకను... జర్ర కనుక్కొని దండమ్మా"... బ్రతిమాలసాగాడు.

ఆమె లోనికెళ్ళి అయిదు నిమిషాలవరకు రాలేదు. భార్యాభర్తలకు మధ్య వాదప్రతివాదనలు నడుస్తున్నట్లు మాటలు అస్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి. కుర్ర సబ్ ఇన్‌స్పెక్టర్ గొంతు పెద్దది చేసుకొని భార్యను గదమాయిస్తున్నాడు. ఆమె నిష్ఠూరంగా మాట్లాడుతోంది. భర్త చేతగానితనాన్ని ఎత్తిపొడుస్తూ చేతులు తిప్పుకుంటూ పడక గదినుండి బయటికొచ్చింది.

"ఈయన గారికి ఏమి తెలియదంట... వాళ్ళంతా విప్లవకారులంట. వాళ్ళను ఎక్కడకు తీసుకెళ్ళాలో, ఏం చెయ్యాలో అంతా సి.ఐ.డి. వాళ్ళు, యస్.పి. సాబ్ వాళ్ళే చూసుకొంటారట. వీళ్ళపని ఏమైనా అమాయక ప్రజలను

తన్నటం, గుద్దటం తప్ప వేరే విషయాలు ఆలోచించే తీరికే ఉండదట. హైదరాబాద్ వెళ్ళి, ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ క్యాంపస్‌కు దగ్గరలో వున్న పోలీస్ స్టేషన్లలో ఏదో ఒకచోట కనిపిస్తారని చెప్పమన్నార"ని ఆమె ముగించింది.

తనకు ప్రయోజనం కాని ఆ సమాచారం విని, మౌనంగా నిలబడ్డాడు. ఒక్క క్షణం తలవంచుకొని ఆలోచించాడు. ఒక నిర్ణయానికొచ్చినట్లు తలపైకెత్తాడు.

రెండు చేతులు జోడించి "నమస్తే ...... అని పెద్ద అంగలు వేస్తూ బస్‌స్టాండ్ వైపు నడిచాడు.

.....

బస్ డిపోచేరి హైద్రాబాద్ బస్ ఎంక్వయిరీ చేశాడు. నాల్గు గంటలకు డీలక్స్ ఉందని చెప్పారు. చూస్తూ చూస్తూ ఆకాశం మేఘావృతమైంది. చల్లగా వానగాలి వీచసాగింది. గాలి, దుమ్ము, ఉరుములు ప్రారంభమైనాయి.

సరిగ్గా నాల్గింటికి స్టేజీ మీద కొచ్చింది.... డీలక్స్.

డ్రయివర్ ప్రక్కనే ఉన్న ఫ్రంట్ సీటుపై కూలబడ్డాడు. బస్సు కదిలిన వెంటనే పోలీసు వ్యానును అన్వేషిస్తూ తన చూపులు రోడ్డుకిరువైపులా పరుగెత్తసాగాయి.

రోడ్డు ప్రక్కన.....

చెట్లూ, పంటచేలు - చిన్న చిన్న గుడిసెలతో, గూన పెంకుటిళ్లతో గ్రామాలు.

రోడ్డు మీద....

రంగు రంగు లారీలు, చిన్న కార్లు - ఎర్రెర్రని ఆర్.టి.సి. బస్సులు, అన్నింటినీ దాటుకొంటూ 'డీలక్స్' ముందుకు దూసుకొనిపోతోంది. కానీ సిరారంగు పోలీసు మోటారు - అజ అయిపూ లేదు.

సిద్దిపేట చేరింది బస్సు.

కొద్దిసేపాగి, వెంటనే బయలుదేరింది.

చినుకులు – చినుకులు – సన్న సన్నగా వాన. బస్సు ముందుకు పోతున్నా కొద్దీ వాన ఎక్కువైంది. రోడ్డుపై నీళ్ళు దొర్లిపోసాగాయి. పొద్దుకూకి చీకట్లు కమ్ముకోసాగాయి. బస్సు తన కళ్ళను తెరచి దూరంగా చూడసాగింది.

దాని శక్తివంతమైన కళ్ళ నుంచి ఫర్లాంగ్ దూరం వరకూ తెల్లని కాంతి. చీకటితో, వర్షంతో పోరాడుతూ కాంతి నేలపై దూసుకుపోతోంది. నిర్విరామంగా ఆడుతూన్న 'వైబ్రేటర్స్' బస్సు కన్నీటిని తుడుస్తున్నాయి. లయబద్ధంగా పని చేస్తున్న ఆ వైబ్రేటర్స్ మీదుగా అతని చూపులు.

సిరారంగు పోలీసు మోటారుకోసం వెదుకుతున్నాయి.

"లేదు... లేదు"..... "ఎక్కడా లేదు"..... చీకటి లాంటి నిరాశ.

చీకటి – కటిక చీకటి – బయటి వర్షపు రొద.

ఏటవాలుగా నేలపైకి దూసుకొస్తున్నాయి. చినుకులు.

గాలి...... పిచ్చివాడు నవ్వుకొంటూ. అడ్డదిడ్డంగా తిరుగుతూ, బూతులు తిడుతూ పరుగెత్తినట్లుగా పిచ్చిగాలి. సుళ్ళు సుళ్ళుగా మెలికలు తిరుగుతూ రోడ్డువెంట పరుగెడుతోంది వర్షం.... బస్సును ఏడిపిస్తోంది వర్షం. మలుపు........ మలుపు తిరుగుతూన్న.

"బస్" స్లిప్పవుతోంది. బస్సు ఏడుస్తోంది.

ఎత్తయిన కొండలు – గుట్టలు – రాళ్ళు – రప్పలూ – చెట్టుచేమాలేని బోడి గుట్టలు. ఎన్నో మలుపులు తిరిగి గుట్టలపైపైకి పోతోంది బస్సు. ఇంజను రోదిస్తూ బస్సును ముందుకు లాక్కుపోతోంది.

డ్రయివర్ తన ఎడమ చేతితో 'గేర్'ను బలంగా ఒత్తి పట్టి క్రూరంగా తన కాలి క్రింద యాక్సిలేటర్ నొక్కుతున్నాడు. ఇంజను సజీవమైన ప్రాణిలా మూల్గుతోంది.

"అబ్బ" గుండెపై తన చేతిని రుద్దుకుంటూ తన సీటులో వెనక్కి వాలాడు ఆ వృద్ధుడు. సన్నని పోటు గుండెల్లో నుంచి దూసుకుపోయింది.

కుడి చేతితో, ఛాతిని రుద్దుకుంటూ ఎడమవైపుకు చూశాడు.... గాజు కిటికిని పక్కకు జరిపి, మెరుపు కాంతుల్లో, వర్షంలో నల్లని గుట్టలు.... కొండలు.

కొండల మధ్యన విద్యుత్ దీపాలు.... మిణుకు మంటూ మిణుకు మంటూ. ఆ గుట్టలల్లో మల్లన్న.... కొమెరెల్లి మల్యేశ్వర స్వామి..... పాపం దేవుడు..... తడిసి ముద్ద ముద్దయి పోతున్నాడు.

ఆ ప్రయత్నంగా రెండు చేతులూ పైకి లేచి, దణ్ణం పెట్టినాయి.

గుట్టలపైకి ఎక్కిన బస్సు లోయల్లోకి దిగి మళ్ళీపైకి వచ్చింది.

నగరపు పొలిమేరలు.

దూరాన జంట నగరాలు. నిర్మలమైన ఆకాశంలో నక్షత్రాలు మిలమిలా మెరిసినట్లు దూరాన విద్యుద్దీపాలు. విశాలమైన ప్రకృతిలో మానవ స్థావరాలకు నిదర్శనగా చిరు దీపాలు. మానవుడు సాధించిన విజ్ఞానాన్ని, విద్యుద్దీపాలనూ చుట్టూ ఉన్న చీకటి పరిహసిస్తోంది.

మెరుపులు.... ఆకాశంలో దాక్కున్న అదృశ్య శక్తి పక్కికిలించినట్లు వెకిలిగా మెరుపులు. ఒక విమానం ఆకాశంలోకి దూసుకుపోతుంది. ఎర్రటి, పచ్చటి దీపాలు వెలిగి ఆరిపోతున్నాయి... మిణుగురు పురుగుల్లా, ఆశలా ఆకారం లేకుండా అత్యంత వేగంగా దూసుకుపోతోంది - ఆకారం లేని విమానం.

నగరపు శివార్లు దాటింది బస్సు.

జంట నగరాల గుండెలపై పరిగెత్తుతోంది.

ఎన్నో వాహనాలు - చిన్న కార్లు - ఆటోరిక్షాలు - లారీలు - డబుల్ డెక్ బస్సులు - స్కూటర్లు, మోటర్లన్నీ పెళ్లి కచ్చుడాల్లాగా ఒకదాని వెంట ఇంకొకటి ఉరుకుతున్నాయి. వాటిని తప్పించుకుంటూ, దారి వెతుక్కుంటూ తన బస్సు పోతోంది. ఎన్నో రంగుల వాహనాలు - ఎర్రవి - తెల్లవి... ఇంకా ఎన్నో రంగులు, కానీ సిరా రంగు పోలీసు మోటారు మాత్రం లేదు.

'బస్సు' నిలబడిపోయింది.

"కోటీ సెంటర్".... కండక్టర్ హెచ్చరిక.

నగరపు నడిబొడ్డుపై కాలుపెట్టిన ప్రయాణీకులు రోడ్డుప్రక్కన హోటల్స్‌కి పరుగెడుతున్నారు. వర్షం.... జల్లులు. చివరగా వెంకటేశ్వర్రావ్ దిగాడు. తడుస్తూ మెల్లగా నడిచాడు. పేవ్ మెంట్ మీదికి. ఎటువెళ్ళాలో. ఎవరినడగాలో తోచలేదు. తన చుట్టూ ఉన్న జనసందోహాన్ని పరిశీలించాడు.

రాత్రింబవళ్ళు తెలియని నగరం - లక్షలాది జనసమూహం - యంత్రాల్లాంటి మనుషులు - మనుషులు నడిపే యంత్రాలు, జనసమ్మర్దంతో తొక్కిసలాడుతున్న ఈ జీవన స్రవంతిలో ప్రతీ వ్యక్తీ ఏకాకి. యాంత్రిక నాగరికత, ఆర్థిక సంబంధాల నాగరికత. మానవ సంబంధాలు, మానవత్వపు విలువలూ హరించుకుపోయిన నగరాలు.

దిక్కులేనివాడిలా కృంగిపోయాడు.

వెంటనే నిర్ణయానికి వొచ్చినట్లు మీసాలు దువ్వుకోసాగాడు.

ఆటో రిక్షాని పిలిచి ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ముందున్న పోలీసు స్టేషన్ వద్ద దింపమన్నాడు. కాచిగూడ పోలీసు స్టేషన్ వద్ద ఆగింది ఆటో. కానీ తన కొడుకు అక్కడ లేడు. ఆయనకు ఆందోళన ఎక్కువైంది. అతని ఆందోళనను కానిస్టేబుల్స్ 'క్యాష్' చేసికొన్నారు. తను సంతాపాన్ని వ్యక్తపరచి 'టిప్స్' పొందగలిగారు. వాళ్ళకున్న పరిమిత పరిజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించి విద్యార్థులను లోగడ నిర్బంధించిన స్టేషన్లు చెప్పి, ఆయనను ఓదార్చి, మరొక ఆటోకుదిర్చి సుల్తాన్ బజార్ పోలీసు స్టేషన్‌లో దింపమన్నారు.

అక్కడకూడా అదేతతంగం.

జంటనగరాలలలో అన్ని పోలీసు స్టేషన్లనూ గాలించాడు. కానీ ఫలితం శూన్యం. తన కొడుకు ఆచూకీ తెలియలేదు. "అబిడ్స్ సర్కిల్"లో ఆటో దిగాడు.

తెరలు - తెరలుగా వర్షపు జల్లు.

రివ్వు - రివ్వున వీస్తోంది ఈదురు గాలి.

శరీరం చల్లబడి ఒణుకు పుట్టసాగింది. నగరంలో దుకాణాలు నిద్రకు ఉపక్రమిస్తున్నాయి. వరండాలలో బిచ్చగాళ్ళు తమ స్థలాలకై పోట్లాడుకుంటున్నారు. రంగు రంగుల దీపాల తోరణాలతో 'బార్స్' వెలిగిపోతున్నాయి. బార్స్ ముందున్న కార్లు పేవ్‌మెంట్ ప్రక్కన కునికిపాట్లు పడుతున్నాయి. ఆ కార్లలోని డ్రైవర్లు స్టీరింగ్‌పై తలలుపెట్టి కునుకుతున్నారు......... యజమాన్లరాకకై నిరీక్షిస్తూ....

అతను ప్రక్కనున్న "ఇరానీకేఫ్‌లోకి" వెళ్ళి రెండు కప్పులు టీ పోశాడు - గొంతులో, మళ్ళీ కొత్త ఆలోచనలు - మళ్ళీ కొత్త సత్తువ - మళ్ళీ కొత్త ఆశలు. తెల్లవారేసరికి వాళ్ళెక్కడున్నారో తెలుసుకోవాలనే సంకల్పం - పట్టుదల.

మళ్ళీ క్రొత్త ఆటో ఎక్కాయి అతని కాళ్ళు.

నగరపు శివార్లలోని బొల్లారం, సనత్‌నగర్, మలక్‌పేట – అన్ని పోలీసు స్టేషన్లనూ చుట్టుముట్టింది ఆటో. నిరాశగా మెడికల్ కాలేజీ హాస్టలుకు తిప్పమన్నాడు. తన కొడుకుతో చదువుకొంటున్న ఫైనలియర్ విద్యార్థులతో అర్ధరాత్రి చర్చలు జరిపాడు. అంతా నిష్ప్రయోజనం. అందరూ పెదవి విరిచారు.

"తెల్లవారిన తరువాత చూద్దాం."

"రెస్ట్ తీసుకోండి"

"మీరీ విధంగా తిండీ తిప్పలు మాని నిద్ర లేకుండా తిరిగితే మీ ఆరోగ్యం చెడుతుంది."

"వాళ్ళకేం కాదు. మీరేం దిగులుపడకండి." ఎన్నో అనునయాలు. హెచ్చరికలు – విన్నపాలు.

"మరి ఏరి వాళ్ళు?.... ఏ పోలీసు స్టేషన్‌లో పెట్టకుండా వాళ్ళను ఎక్కడికి తోలుకపోయినట్టు"?... ఎదురు ప్రశ్న వేసి ఉత్తరీయం విప్పి భుజాల మీదుగా కప్పుకొని బయటికి నడిచాడు. హాస్టలు గేటుదాటి రోడ్డున పడ్డాడు.

వాన వెలిసింది. రోడ్లు తడి ఆరుతున్నాయి. గోమాతలు నడిరోడ్డుపై పడుకొని నెమరువేస్తున్నాయి. ఎక్కడో దూరాన చౌకీదార్ నాల్గుగంటలు కొట్టాడు. లైటు స్తంభం వెలుగులో నిలబడి డబ్బు లెక్క చూసుకొన్నాడు. "టిప్స్"కు, "ఆటోలకు" పోగా మిగతా చిల్లర రూపాయలు పేర్చుకొన్నాడు. నిర్మానుష్యమైన నగరవీథుల్లో తూలుకుంటూ మెల్లగా బస్‌స్టాండ్ వైపు నడక సాగించాడు.

మేల్కొన్న "సైరన్లు" కార్మికులను పనుల్లోకి రమ్మని గట్టిగా పిలుస్తున్నాయి. 'షిఫ్ట్' దిగిన కార్మికులను తీసుకొని పోతున్నాయి ప్రయివేట్ వాహనాలు. మిల్కు బూతుల్లో సీసాలను దించుతున్నాయి మిల్క్‌వ్యాన్స్.

కొడుకుని గూర్చిన ఆలోచనలతో మెదడు దహించుకుపోసాగింది.

నిర్లక్ష్యంగా కాళ్ళీడ్చుకుంటూ వెళ్ళి ఫస్ట్ బస్ అందుకున్నాడు.

తన స్వగ్రామం చేరేసరికి పగలు పన్నెండయింది.

బట్టలు ఎర్రదుమ్ము కొట్టుకొని నలిగి పొయ్యాయి. నిద్రాహారాలు లేకుండా తిరగటం వలన కళ్ళు లోపలికి పీక్కుపోయి జ్యోతుల్లా

మండుతున్నాయి. పెదవులు ఎండిపోయి పగుళ్ళు చూపాయి. విపరీతమైన జ్వరంతో చలితో శరీరం పట్టుతప్పి పోసాగింది. లేని ఓపిక తెచ్చుకొని ఇంటికేసి నడిచి పంచలో వాల్చిఉన్న మంచంపై కూలబడ్డాడు.

"బుజ్జమ్మా..... బాపుకు మంచినీళ్ళు తీసుకురా!".... తలక్రింద పెట్టడానికి దిండు తసుకొచ్చిన భార్య అంది.

"కొడుకు సంగతి ఏమయింది?"..... తల క్రింద దిండు సరిచేసి ఆమె అడిగింది.

"తెలవదు"....

బంధువులు... ఊరిజనం ఒక్కొక్కరే చేరారు... మంచం ప్రక్కకు...

నిరాశ.... నిట్టూర్పులు

"ఈ నెల పోలీసులు సిద్ధిపేటల్లో నలుగురు స్టూడెంట్ పోరగాళ్లను నిలువుగా కాల్చి పారేశారంట. ఆళ్ళ నలుగురు తక్కువ చదువు చదివినోళ్ళు కాదు. అందులో ఒక్కడు ఇంజనీరింగ్ చదివినోడంట. ఏ టేషన్‌లో లేరంటే 'సిద్దిపేట' అడవుల్లో గిట్టా తిసుకుపోలేదు కదా... మన పిల్లగాళ్ళను".... అమాయకంగా చెప్పుకు పోసాగాడు ఆ ఊరిలో అడపాదడపా పాత దినపత్రికలు క్షుణ్ణంగా చదివే రైతు సోదరడు.

"అంతేనంటావా?.... అంతేనంటావా?... నేనూ.... అంత అంతే.... ఆ ఆ...."

నంగిమాటల్లోకి దిగిపోయింది ఆ వృద్ధుని కంఠం. మూతి ప్రక్కకు లాక్కుపోసాగింది. కనుగుడ్డు పక్కకు తిరిగింది. కుడిచెయ్యీ, కాలూ ముడుచుపోయి అచేతనంగా పడిపొయ్యాయి.

"పచ్చవాతం.... పచ్చవాతం".... కేకలు.

గొల్లున ఏడుపులు.

ఎందరో అమాయకులైన తల్లిదండ్రుల ఆక్రందనలతో దేశమంతా మార్మోగసాగింది. ఎవరికి వినిపించనీ, ఏ 'ఆకాశవాణీ' "రిలే" చెయ్యని ఈ ఆర్తనాదాలు చరిత్ర పుటలలోకి ఎక్కక అనంత వాయువుల్లో కలిసిపొయ్యాయి.

దేశానికి ముప్పు వాటిల్లింది.

– "1983-ఆంధ్రజ్యోతి నుండి సేకరణ"

సంపాదకులు – "పురాణం సుబ్రహ్మణ్య శర్మ"